

ՀԱՏՈՒԿ ԹԵՄԱ. ՀԱՎԱՏԱԼ, ՎՍՏԱՀԵԼ, ՀԱՎԱՏՔ ԵՎ ՀԱՎԱՏԱՐՄՈՒԹՅՈՒՆ ՀԿ-ում (ԴՁ)
SPECIAL TOPIC: BELIEVE, TRUST, FAITH, AND FAITHFULNESS IN THE OLD TESTAMENT (ԴՁ)

I. Բացման հայտարարություն

Հարկ եմ համարում ասել, որ այս աստվածաբանական տերմինի կիրառությունը, որը չափազանց կարևոր է ՆԿ-ի համար, այնքան էլ հստակ չի սահմանվում ՀԿ-ում: Անշուշտ այս բառը այնտեղ առկա է, սակայն դիտարկվում է բանալի հանդիսացող ընտրված հատվածներում և անձանց մոտ:

ՀԿ միաձուլում է՝

1. անհատն ու համայնքն իրար հետ
2. անձնական փորձառությունը և ուխտի հնազանդությունը իրար հետ

Հավատքը թե՛ անձնական փորձառություն է, և թե՛ ամենօրյա ապրելակերպ: Ավելի հեշտ է այն նկարագրել անձի մեջ քան բառապաշարով (այսինքն՝ բառային սերտողությամբ): Այս անձնական ասպեկտը լավագույնս լուսարանվում է՝

1. Աբրահամի և նրա սերնդի օրինակով
2. Դավթի և Իսրայելի օրինակով

Այս մարդիկ հանդիպեցին՝ վերապրեցին Աստծուն և նրանց կյանքերը մշտապես փոխվեցին (անկատար, սակայն հարատևող հավատքի կյանքեր): Փորձություններն ի հայտ բերեցին Աստծո հետ իրենց հավատքի վերապրումների տկարություններն ու առավելությունները, սակայն մտերմիկ, վստահության կապը շարունակվեց ժամանակի ընթացքում: Այդ հավատքը փորձվեց և զտվեց, սակայն շարունակեց մնալ նրանց նվիրումի և ապրելակերպի ապացույց:

II. Կիրառվող հիմնական արմատը

Ա. ԴՁ (BDB 52)

1. ԲԱՅ

ա. *Qal* արմատը՝ աջակցել, սնուցել (այսինքն՝ 4 Թագ.10:1,5, Եսթ.2:7, աստվածաբանական կիրառությունից դուրս)

բ. *Niphal* արմատը՝ համոզվել կամ հաստատ իմանալ, հաստատել, հիմնավորել, հավատարիմ կամ վստահելի լինել՝

(1) մարդկանց՝ Եսայի 8:2, 53:1, Երեմ.40:14

(2) իրերին՝ Եսայի 22:23

(3) Աստծուն՝ 2 Օր.7:9, Եսայի 49:7, Երեմ.42:5

գ. *Hiphil* արմատը՝ հաստատ կանգնել, հավատալ, վստահել.

(1) Աբրահամը հավատաց Աստծուն՝ Ծննդ.15:6

(2) Եզրիպտոսում Իսրայելացիք հավատացին՝ Ել.4:31, 14:31 (բացասված՝ 2 Օր.1:32)

(3) Իսրայելացիք հավատացին, որ ՅԱՀՎԵՆ Մովսեսի միջոցով խոսեց իրենց՝ Ել.19:9, Սաղմ.106:12,24

(4) Աքազը չվստահեց Աստծուն՝ Ես.7:9

(5) Ով որ հավատա նրան/դրան՝ Եսայի 28:16

(6) Հավատալ Աստծո վերաբերյալ ճշմարտություններին՝ Ես.43:10-12

2. ԳՈՅԱԿԱՆ (ԱՐԱԿԱՆ) – հավատարմություն (այսինքն՝ 2 Օր.32:20, Ես.25:1, 26:2)

3. ՄԱԿԲԱՅ – ճշմարտապես, ճշմարիտ, համամիտ եմ, թող այդպես լինի (տես՝ 2 Օր.27:15-26, 3 Թագ.1:36, 1 Մնաց.16:36, Ես.65:16, Երեմ.11:5, 28:6): Սա եկեղեցական «ամեն» բառի կիրառությունն է ՀԿ-ում և ՆԿ-ում:

Բ. ԴՁ (BDB 54) ԻԳԱԿԱՆ ԳՈՅԱԿԱՆ՝ հաստատություն, հավատարմություն, ճշմարտություն

1. մարդկանց՝ Ես.10:20, 42:3, 48:1

2. Աստծուն՝ Ելից 34:6, Սաղմ.117:2, Ես.38:18,19, 61:8

3. Ճշմարտությանը՝ 2Օր.32:4, 3Թագ.22:16, Սաղմ.33:4, 98:3, 100:5, 119:30, Երեմ.9:5, Չաք.8:16

Գ. ԴՁ (BDB 53), հաստատություն, հարատևություն, նվիրվածություն

1. ձեռքերին՝ Ելից 17:12

2. Ժամանակներին՝ Ես.33:6
3. մարդկանց՝ Երեմ.5:3, 7:28, 9:2
4. Աստծուն՝ Սաղմ.40:11, 88:12, 89:1,2,5,8, 119:138

III. Այս ՀԿ-յան հասկացության կիրառությունը Պողոսի կողմից՝

- Ա. Պողոսը հիմնավորում է ՅԱՀՎԵԻ և ՀԿ-ի վերաբերյալ իր նոր հասկացությունը Դամասկոսի ճանապարհին Հիսուսի հետ ունեցած իր անձնական փորձառությանը (Գործք 9, 22, 26):
- Բ. Նա ՀԿ-ի երկու կարևոր հատվածներից, որոնք օգտագործում են շաքար, գտավ հիմք իր այս նոր հասկացության համար.
1. Ծննդ.15:6 – Աստծո կողմից նախաձեռնած Աբրահամի անձնական փորձառությունը (Ծննդոց 12) պատճառ հանդիսացավ հավատքի հնագանդության կյանքի (Ծննդոց 12-22): Պողոսն այս մասին ակնարկում է Հռոմեացիների 4 և Գաղատացիների 3 գլուխներում:
  2. Եսայի 28:16 – նրանք, ովքեր հավատացին դրան (այսինքն՝ Աստծո կողմից փորձված և հաստատված անկյունաքարը) երբեք չեն՝
ա. Հռոմ.9:33, «մնա ամոթով» կամ «հիասթափվի»
բ. Հռոմ.10:11, վերը նշվածի պես
  3. Ամբ. 2:4 – ովքեր ճանաչում են հավատարիմ Աստծուն պետք է ապրեն հավատարմության կյանքով (տես՝ Երեմ.7:28): Պողոսն օգտագործում է այս տեքստը Հռոմ.1:17 և Գաղ.3:11-ում (նաև՝ Եբր.10:38):

IV. Այս ՀԿ-յան հասկացության կիրառումը Պետրոսի կողմից.

- Ա. Պետրոսը համադրում է՝
1. Ես.8:14 – 1 Պետ.2:8 (գործման վեճ՝ քար)
  2. Ես.28:16 – 1 Պետ.2:6 (անկյունաքար)
  3. Սաղմ.118:22 – 1 Պետ.2:7 (անարգված քար)
- Բ. Նա դիմում է յուրօրինակ լեզվի, որը նկարագրում է Իսրայելին՝ «ընտրյալ ժողովուրդ, թագավորական քահանայություն, սուրբ ազգ, Աստծո սեփական ժողովուրդ», վերցնելով՝
1. 1 Օր.10:15, Ես.43:21
  2. Ես.61:6, 66:21
  3. Ելից 19:6, 2 Օր.7:6
- և հիմա կիրառվում է Քրիստոսի վրա եկեղեցու ունեցած հավատքի համար (1 Պետ.2:5,9):

V. Այս հասկացության կիրառումը Հովհաննեսի կողմից.

- Ա. ՆԿ-յան կիրառությունը
«Հավատացին» տերմինը հունարենի (*pisteuō*) տերմինից է, որը կարող է նաև թարգմանվել «հավատալ», «հավատք» կամ «վստահություն»: Օրինակ, ԳՈՅԱԿԱՆԸ Հովհաննեսի Ավետարանում չի հանդիպում, սակայն ԲԱՅԸ հաճախ է օգտագործվում: Հովհաննես 2:23-25-ում Հիսուս Նազովրեցու հանդեպ, որպես Մեսիայի, ամբոխի ցուցաբերած նվիրումի մեջ անկեղծության անորոշություն կա: «Հավատալ» տերմինը մակերեսորեն կիրառելու այլ օրինակներից են՝ Հովհ.8:31-59 և Գործք 8:13, 18-24: Իրական աստվածաշնչյան հավատքը ավելին է, քան ներքին արձագանքը: Դրան պետք է հետևի աշակերտության գործընթացը (տես՝ Մատթ.13:20-22,31-32):
- Բ. ՆԱԽԴԻՐՆԵՐՈՎ կիրառությունը
1. *eis* նշանակում է /դեպի/ «մեջ»: Այս յուրօրինակ քերականական կառուցվածքը շեշտադրում է հավատացյալների հավատքը՝ վստահությունը, որ դնում են Հիսուսի մեջ՝
ա. Նրա անվան մեջ (Հովհ.1:12, 2:23, 3:18, 1 Հովհ.5:13)
բ. Նրա մեջ (Հովհ.2:11, 3:15,18, 4:39, 6:40, 7:5,31,39,48, 8:30, 9:36, 10:42, 11:45, 48, 12:37,42, Մատթ.18:6, Գործք 10:43, Փիլ.1:29, 1 Պետ.1:8)
գ. Իմ մեջ (Հովհ.6:35, 7:38, 11:25,26, 12:44,46, 14:1,12, 16:9, 17:20)
դ. Որդու մեջ (Հովհ.3:36, 9:35, 1 Հովհ.5:10)

- ե. Հիսուսի մեջ (Հովհ.12:11, Գործք 19:4, Գաղ.2:16)
- զ. Լույսի մեջ (Հովհ.12:36)
- է. Աստծո մեջ (Հովհ.14:1)
- 2. *en* նշանակում է «մեջ», ինչպես Հովհ.3:15, Մարկ.1:15, Գործք 5:14
- 3. *epi* նշանակում է «մեջ» կամ «վրա» ինչպես Մատթ.27:42, Գործք 9:42, 11:17, 16:31, 22:19, Հռոմ.4:5, 24, 9:33, 10:11, 1 Տիմ.1:16, 1 Պետ.2:6
- 4. ՏՐԱԿԱՆ ՀՈՒՆՎԸ առանց ՆԱԽԴԻՐԻ, ինչպես Գաղ.3:6, Գործք 18:8, 27:25, 1 Հովհ. 3:23, 5:10
- 5. *hoti*, որը նշանակում է «հավատալ որ» տալիս է այն բովանդակությունը, թե ինչին հավատալ՝
  - ա. Հիսուսը Աստծո Սուրբն է (Հովհ.6:69)
  - բ. Հիսուսը ԵՍ ԵՄն է (Հովհ.8:24)
  - գ. Հիսուսը Հոր մեջ է և Հայրը՝ Նրա մեջ (Հովհ.10:38)
  - դ. Հիսուսը Մեսիան է (Հովհ.11:27, 20:31)
  - ե. Հիսուսը Աստծո Որդին է (Հովհ.11:27, 20:31)
  - զ. Հիսուսը ուղարկվել է Հոր կողմից (Հովհ.11:42, 17:8,21)
  - է. Հիսուսը Հոր հետ մեկ է (Հովհ.14:10-11)
  - ը. Հիսուսը Հորից եկավ (Հովհ.16:27,30)
  - թ. Հիսուսը իրեն հավասարեցրեց Հոր ունեցած Ուխտի անվան հետ՝ «ԵՍ ԵՄ» (Հովհ.8:24, 13:19)
  - ժ. Մենք նրա հետ ենք ապրելու (Հռոմ.6:8)
  - ի. Հիսուսը մահացավ և հարություն առավ (1 Թեսաղ. 4:14)

IV. Եզրակացություն.

Ա. Աստվածաշնչյան հավատքը պատասխանն է աստվածային խոսքին՝ խոստմանը: Աստված է միշտ նախաձեռնողը (այսինքն՝ Հովհ.6:44,65), սակայն այս աստվածային կապի մի մասը մարդկանց կողմից պատասխանելու անհրաժեշտությունն է (տես՝ Հատուկ Թեմա . Ուխտ)՝

1. ապաշխարությամբ (տես՝ Հատուկ Թեմա . Ապաշխարություն)
2. հավատքով՝ վստահությամբ (տես՝ Հատուկ Թեմա . Հավատք, հավատալ կամ վստահել)
3. հնազանդությամբ
4. հարատևությամբ (տես՝ Հատուկ Թեմա . Հարատևություն)

Բ. Աստվածաշնչյան հավատքը դա՝

1. անձնական փոփոխարարություն է (ներքին հավատք)
2. աստվածաշնչյան ճշմարտության հաստատումն է (հավատք Աստծո հայտնության վրա, այսինքն՝ Սուրբ Գիրքը)
3. պատշաճ հնազանդ պատասխան Խոսքին (ամենօրյա հավատարմություն)

Աստվածաշնչյան հավատքը երկնքի տոմս չէ կամ էլ ապահովագրության միջոց: Այն անձնական փոփոխարարություն է: Մա է արարչագործության և մարդկության Աստծո պատկերով ու նմանությամբ ստեղծված լինելու նպատակը (տես՝ Ծննդ.1:26-27): Խնդիրը «մտերմությունն» է: Աստված ցանկանում է հաղորդակցություն և ոչ թե ինչ-որ աստվածաբանական մոտեցումներ: Բայց սուրբ Աստծո հետ հաղորդակցությունը պահանջում է, որ Աստծո զավակները ցուցաբերեն «ընտանեկան» վարքագիծ (այսինքն՝ սրբություն, տես՝ Ղևտ.19:2, Մատթ.5:48, 1 Պետ.1:15-16): Անկումը (տես՝ Ծննդոց 3) ազդեց մեր ճիշտ կերպով արձագանքելու կարողության վրա: Հետևաբար, Աստված մեր կողմից գործեց (տես՝ Եզեկ.36:27-38), մեզ «նոր սիրտ» և «նոր հոգի» տալով, որը մեզ հնարավորություն է տալիս Նրա հետ հավատքի և ապաշխարության միջոցով հաղորդակցվել և հնազանդվել:

Բոլոր երեքն էլ կարևոր են: Բոլոր երեքն էլ պետք է պահպանվեն: Նպատակը Աստծուն ճանաչելն է (թե՛ հունարեն և թե՛ եբրայերեն իմաստով) և Նրա բնավորությունը մեր կյանքում արտացոլելը: Հավատքի նպատակը ինչ-որ մի օր երկինք հասնելը չէ, այլ ամեն օր Բրիստոսի նման լինելը:

Գ. Մարդկային հավատարմությունը Աստծո հետ փոխհարաբերության հետևանքն է (ՆԿ) և ոչ թե հիմքը (ՀԿ). մարդկության հավատքը Նրա հավատարմությանը, մարդկության վստահությունը Նրա վստահելիությանը: Փրկության վերաբերյալ ՆԿ-ի կենտրոնական կարծիքն այն է, որ մարդիկ պետք է նախաձեռնող Աստծո՝ Զրիստոսի միջոցով ցուցաբերված շնորհքին և ողորմությանը սկզբից պատասխանեն և հարատևեն դրա մեջ: Նա է սիրել, Նա է ուղարկել, Նա է ապահովել, իսկ մենք պետք է պատասխանենք հավատքով և հավատարմությամբ (տես՝ Եփ.2:8-9 և 10):

Հավատարիմ Աստված ուզում է հավատարիմ ժողովուրդ, որպեսզի Իրեն հայտնի անհավատ աշխարհին և նրանք անձնապես հավատան Իրեն: